

Čís. 17143.

Jak jest vypočítati (určiti) smlouvenou pojistníkovu spoluúčast na škodě při krupobitním pojištění, ustanovují-li pojistné podmínky, že při každé škodě nese pojistník sám 5% pojistné sumy po případě pojistné hodnoty vypadající na jednotlivý pozemek osetý toutéž plodinou.

Uvedenou procentní pojistníkovu spoluúčast nelze odečísti od hrubé úhrady, nýbrž jest ji odečísti od pojistné hodnoty a zbytek pak jest základem pro vypočtení hrubé náhrady, takže se výše pojistné náhrady řídí podle pojistné hodnoty zmenšené o částku připadající na pojistníkovu spoluúčast.

(Rozh. ze dne 15. prosince 1938, Rv I 1798/38.)

Srov. rozh. č. 15286 Sb. n. s.

Dne 20. května 1937 sjednal žalobce s žalovanou pojišťovnou pojištnou smlouvu proti škodám z krupobití plodin na pachtovaném velkostatku L. do výše 336.630 Kč. Žalobce oznámil žalované pojišťovně dvě krupobitní škody, a to prvou ze dne 8. června a 11. června 1937 a druhou ze dne 28. července 1937. Žalovaná obě škody vyšetřila dne 2. července 1937 a 4. srpna 1937. Odhadní protokoly, sepsané odhadci žalované pojišťovny, v nichž byla uvedena příslušná škodní procenta u jednotlivých poškozených pozemků, žalobce bez námitek schválil a podepsal. Čl. 20, lit. D. všeob. poj. podmínek zněl: »Při každé škodě pojistník nese sám 5% pojistné sumy, případně pojistné hodnoty (čl. 19, odst. 2) vypadající na jednotlivý pozemek toutéž plodinou osetý (čl. 3, odst. 2).« Podle výpočtů provedených na podkladě uvedených protokolů činila hrubá pojistná náhrada v obou případech celkem částku 38.131 Kč 50 h a hodnota připadající na zrní na poškozených pozemcích podle čl. 3, odst. 3, všeob. pojistných podmínek činila v prvním případě ze dne 8. června a 11. června 1937 u pol. č. 1—9 a 11 návrhu a rubriky č. 4 náhrady I. celkem částku 209.000 Kč, ve druhém případě ze dne 28. července 1937 u pol. 12—16 návrhu a rubriky č. 4 výpočtu náhradu II. částku 40.162 Kč 50 h, tedy celkem 249.162 Kč 50 h. Tvrdě, že žalovaná jest mu povinna z důvodu uvedeného pojištění zaplatiti částku 17.170 Kč 55 h, kterou vypočetl takto: hrubá pojistná náhrada činí 38.131 Kč 50 h, z toho 5% spoluúčast 1.906 Kč 57 h, zbývá 36.224 Kč 93 h, od toho dle čl. 23 poj. všeob. podmínek 5% 1.811 Kč 24 h, zbývá 34.413 Kč 69 h, od toho 1% kolek 344 Kč 14 h, zbývá 34.069 Kč 55 h, od toho dlužné prémie 16.899 Kč, zbývá 17.170 Kč 55 h, domáhá se žalobce na žalované pojišťovně právě dotčené částky, dodává, že k stejnému výsledku se dojde, když se podle čl. 20 poj. podmínek 5% spoluúčast na pojistné sumě odečte od celé částky jednotlivých pojistných sum jednotlivých plodin a z takto zmenšené pojistné sumy se teprve vypočítá kvóta náhrady. Žalovaná namítla proti

žalobě co do částky 9.923 Kč 55 h, že podle čl. 90 všeobecných pojistných podmínek nutno od hrubé pojistné náhrady 38.131 Kč 50 h odečísti 5% spoluúčast ve výši 12.458 Kč 05 h, která se sráží v celé své výši vypočítané z pojistných sum, jež připadají na zrní pozemků postižených škodami, jelikož na slámě škoda zjištěna nebyla, takže podle názoru žalované jest provést výpočet takto: hrubá pojistná náhrada 38.131 Kč 50 h, 5% spoluúčast ve výši 12.458 Kč 05 h, zbývá 25.673 Kč 45 h, od toho dle čl. 23 všeob. poj. podmínek dalších 5% 1.283 Kč 45 h, zbývá 24.390 Kč, od toho 1% kolek 244 Kč, zbývá 24.146 Kč, od toho dlužné prémie ve výši 16.899 Kč, zbývá 7.247 Kč. Tuto částku chtěla žalovaná žalobci zaplatiti, ale žalobce přijetí peněz odmítl, nepodepsav příslušnou kvitanci. Soud prvního stolu uznal podle žaloby. Důvody: Ve sporu jde pouze o to, jak jest vypočítati 5% žalobcovu spoluúčast podle čl. 20 všeob. poj. podmínek. Žalovaná vykládá ustanovení čl. 20, odst. 1 poj. podmínek tak, že se od hrubé pojistné náhrady (ve výši 38.131 Kč 50 h) odečítá 5% celé pojistné hodnoty pojištěného zrna, což podle názoru soudu není správné. Podle shora vzpomenutého čl. 20, odst. 1, všeob. poj. podmínek hradí pojistník sám 5% pojistné sumy. Se zřením na uvedené ustanovení nutno podle názoru soudu při výpočtu postupovati tak, že se 5% pojistníková účast odečte nikoliv od vypočtené škody (jak to činí žalovaná), nýbrž od celé částky jednotlivých pojistných sum jednotlivých plodin, a teprve z té, takto zmenšené pojistné sumy, jest vypočísti kvotu náhrady. Čl. 20, odst. 1, poj. podmínek mluví o procentní účasti pojistníkově na pojistné sumě a nelze proto při výpočtu náhrady postupovati jinak nežli tak, že se předem od příslušné pojistné sumy jednotlivé plodiny tato 5% pojistníková účast odečte a teprve z takto vypočtené (zmenšené) pojistné sumy se určí příslušná kvota náhrady. Způsob výpočtu provedený žalovanou vede k číslům, z nichž je zřejmé, že pojistníková účast není taková, jak byla smluvena, totiž netvoří 5% pojistné sumy (čl. 20, odst. 1, všeob. poj. podmínek), nýbrž je procentně k částce pojistné sumy daleko vyšší nežli smluvených 5%. Z toho plyne, že není možno takto vykládati a počítati onu pojistníkovu účast, neboť by se to přičilo tomu, co bylo smluveno. Jde to najevo i z toho, že čím menší by byla vypočtená škoda (od které žalovaná pojišťovna odčítá 5% žalobcovu účast), tím více by se zvyšovalo procento žalobcovy účasti, což by se rovněž přičilo pojistné smlouvě, která v čl. 20, odst. 1, všeob. poj. podmínek stanovila 5% pojistníkovu účast na pojistné sumě vždy ve všech případech stejným poměrem, t. j. 5%. Vypočítá-li se náhrada tak, že se předem odečte 5% žalobcovu účast od jednotlivých plodin a teprve z takto zmenšené pojistné sumy se určuje příslušná kvota náhrady, dojde se k stejné číslu, když se náhrada počítá tím způsobem, že se 5% spoluúčast odečte od hrubé pojistné náhrady škody. Tu se ovšem vlastně počítá účast na škodě, ale číselně dojde se k stejnému výsledku, což jen podporuje názor shora zastávaný, že při výpočtu jest postupovati tak, jak uvedeno, poněvadž ten výklad odpovídá zásadě

poctivého obchodního styku. Při tomto výkladu zůstává totiž pojistníkova spoluúčast v každém případě na výši 5% pojistné sumy, čemuž tak není při postupu a výkladu zastávaném žalovanou pojišťovnou, poněvadž se tím postupem pojistníkova účast procentně zvyšuje, a to tím více, čím nižší je vypočtená škoda. Na věci nic nemění, zda tak postupují i jiné pojišťovací ústavy, jak potvrdili svědci Dr. Jan T. a Rudolf N. Běží o výklad čl. 20, odst. 1, poj. podmínek a postup při výpočtu pojistníkovy spoluúčasti, který žalovaná podle názoru soudu provádí nesprávným způsobem. Poněvadž šlo o výklad smluvního ustanovení, k němuž soud znalce nepotřeboval, odmítl podle § 278, odst. 2, c. ř. s. další důkazy pro nerozhodnost a žalobě z důvodů shora uvedených vyhověl. O d v o l a c í s o u d potvrdil napadený rozsudek. D ů v o d y: Řízení před soudem první stolice není neúplné pro neprovedení důkazu znalcem oboru krupobitního pojištění, jehož prý bylo třeba, aby vyložil jednotlivé odborně technické termíny, jichž bylo použito v čl. 20 všeobecných pojistných podmínek. Pojistná smlouva byla sjednána s pojistníkem a žalovaná byla podle § 915 obč. zák. povinna užítí pojmů a výrazů tak jasných, aby si pojistník sám mohl bez pomoci znalce vyložiti příslušná její ustanovení podle toho, jak je to v poctivém obchodním styku obvyklé. Proto by se i soud musil při výkladu smlouvy řídití zásadami čl. 278 obch. zák. a § 914 obč. zák. a nikoliv názorem znalce, tudíž osoby, mající na rozdíl od pojistníka zvláštní odborné vědomosti, jež by mohly znalce vésti k jinému než k obvyklému výkladu smlouvy. Je proto na soudu a nikoliv na znalci, aby dle právě uvedených zásad vyložil ustanovení čl. 20 pojistných podmínek. Právem tudíž první soud znaleckého důkazu nepřipustil. Ani výtky mylnosti právního posudku nemůže obstáti. Po právní stránce je řešiti otázku, zda žalovaná je povinna zapraviti i částku 9.923 Kč 55 h. Jádrem řešení jest toliko ve výpočtu oné částky, kterou pojistník podle čl. 20, odst. 1, uved. poj. podmínek hradí při každé škodě a tudíž ve výkladu tohoto smluvního ustanovení. Podle názoru odvolacího soudu je možný dvojí výklad a obojí dává týž početní výsledek, zastávaný pojistníkem, kteroužto shodou je jen podporována objektivnost a správnost výpočtu, vedoucího vždy k jedné a téže poměrné účasti pojistníkově. Pojistnou hodnotou, kterou se podle čl. 19, odst. 1, poj. podmínek řídí pojistná náhrada, je v souzeném sporu hodnota poškozeného zrna. Jen tu nahrazuje pojišťovna podle čl. 1 poj. podmínek, řídíc se při stanovení její výše nejvyššími cenami dle čl. 3, odst. 1, uved. podmínek. Pojistná suma podle čl. 3 uved. podmínek je sama o sobě základem pro výpočet prémie. Hradí-li pojistník 5% této sumy, nutno oněch 5% odečísti od úhrnu dílčích pojistných náhrad za jednotlivé plodiny a z této částky vypočísti kvotu náhrady. To je jeden ze způsobů výpočtu, který vyhovuje znění čl. 21, odst. 1, podmínek a zároveň prvnímu smyslu ustanovení o účasti pojistníka, která se má dle běžných pojmů vztahovati jen na vzniklou a pojistitelem hrazenou škodu, nikoliv však na onu část pojistné náhrady, která při částečné škodě nemá významu. Pojem účasti

to ostatně sám dokonale osvětluje. Proto se i s hlediska t. zv. samoúčasti dojde k témuž výsledku jako při onom výpočtu, který zastává prvý soud. Činí-li hrubá pojistná náhrada 38.131 Kč 50 h, nutno počítati jen z ní onu 5% spoluúčast, neboť to je právě zlomek pojistné sumy, jež připadá na poškozenou část plodin, a ten je podle rozhodnutí č. 15286 Sb. n. s. pro výpočet spoluúčasti rozhodující. Výklad zastávaný žalovanou pojišťovnou odporuje jak samému pojmu spoluúčasti, která může býti jen spoluúčastí na pojistné náhradě pojišťovnou vskutku plněné, tak i zásadám poctivého obchodního styku a vedla by zejména při menších škodách k přikrostem (k účasti ve skutečnosti daleko vyšší a po případě i náhradu pohlcující), kdežto výklad zastávaný prvním i odvolacím soudem omezuje spoluúčast na smluvených 5% a je tedy i s hlediska § 915 obč. zák. oprávněný.

N e j v ý š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Dovolací soud nesheldal zákonného důvodu, aby byl rozsudek odvolacího soudu změněn nebo zrušen (§ 510, odst. 3, c. ř. s. ve znění čl. I č. 3 zákona č. 251/1934 Sb. z. a n. a čl. I zák. č. 314/1936 Sb. z. a n.).

K dovolacím vývodům se podotýká toto:

Není sporné, že pojistná hodnota připadající na zrní, to jest na poškozenou část obilí, činila 249.162 Kč 50 h. Z této pojistné hodnoty bylo vůbec vycházeti při určení pojistníkovy účasti podle čl. 20, odst. 1, všeobecných podmínek pro krupobitní pojištění (srov. rozh. č. 15286 Sb. n. s.). O tom nebylo sporu v souzené věci, nýbrž spornou otázkou bylo, jak jest postupovati při dalším určení nebo výpočtu této pojistníkovy účasti.

Strany se shodují sice v tom, že pojistníková účast podle § 20, odst. 1, všeobecných pojistných podmínek činí 5%, ale rozcházejí se v názoru, z jakého základu bylo těchto 5% počítati.

Podle doslovu čl. 20, odst. 1, všeobecných pojistných podmínek nemůže býti pochybnosti, že tímto základem jest uvedená pojistná hodnota. Z této pojistné hodnoty 249.162 Kč 50 h činí 5% částku 12.458 Kč 12 h (podle žalobce 12.458 Kč 08 h a podle žalované 12.458 Kč 05 h, kterýžto zcela nepatrný rozdíl jest pro spor bez významu).

Poněvadž podle čl. 20, odst. 1, všeobecných pojistných podmínek měl pojistník nésti tuto část pojistné hodnoty sám, zmenšila se o ni pojistná hodnota při stanovení pojistné náhrady, a bylo tedy tuto částku (12.458 Kč 12 h) odečísti od oné pojistné hodnoty 249.162 Kč 50 h. Zbytek byl pak základem pro vypočtení hrubé náhrady.

Tento postup je v souhlase s článkem 19, odst. 1, všeobecných pojistných podmínek, který ustanovuje, že se výše pojistné náhrady řídí podle pojistné hodnoty, ovšem — jak vyplývá hned z dalšího článku

těchže podmínek (čl. 20, odst. 1) — podle pojistné hodnoty zmenšené o částku, kterou při každé škodě nese pojistník ze svého. Slova »při každé škodě« v čl. 20, odst. 1, podmínek neznamenaají ještě »z k a ž d é š k o d y«.

Názor žalované, podle něhož bylo částku 12.458 Kč 05 h odečísti od hrubé náhrady (38.131 Kč 50 h), nelze uznati za správný. Nesprávnost tohoto názoru vyplývá i jinak z pojistných podmínek (úsudkem z opaku), v nichž jest na jiném místě uvedena přímo p o j i s t n á n á h r a d a, má-li z ní podle podmínek býti ještě něco odečteno (§ 23, odst. 2, všeobecných pojistných podmínek). Že by podle čl. 20, odst. 1, podmínek šla malá škoda v ž d y na vrub pojistníkův, to není v souladu ani s předpisem čl. 20, odst. 2, druhá věta těchže podmínek, který výslovně uvádí případ, kdy se malé škody (ovšem do 8% výtěžku) nahradí.

Z všeobecných podmínek pro pojištění krupobitní není tedy zřejmé, že by bylo 6% (5%) spoluúčast pojistníkovu, vypočtenou podle čl. 20, odst. 1, podmínek z pojistné sumy anebo z pojistné hodnoty, odečísti od hrubé pojistné n á h r a d y.

Jestliže však mělo býti ve všeobecných podmínkách ustanoveno něco jiného, jak se dovolatelka snaží doličiti v dovolacích vývodech, poukazujíc hlavně na odborné písemnictví, nedostalo se tomu přesného vyjádření v uvedených pojistných podmínkách, jež jsou pro posouzení věci rozhodující.

V tomto smyslu by pak ovšem šlo o nejasnost výrazu, kterou by bylo podle § 915 obč. zák. vyložiti na újmu žalované pojišťovny, takže ani s toho hlediska nelze přiznati dovolatelce úspěch.

Z toho plyne dále, že na rozh. č. 16545 Sb. n. s. dovolatelka poukazuje v souzeném případě nevhodně.

Pokud naopak žalobce 5% spoluúčast pojistníkovu (§ 20, odst. 1, všeobecných pojistných podmínek) nejenom o d e č e t l, nýbrž i v y p o č e t l z h r u b é v ý š e n á h r a d y š k o d y, šlo v podstatě toliko o jiný způsob počítání, při němž žalobce dospěl pak k stejnému výsledku, jako při správném postupu, jaký se podává z předchozích úvah.

V rozhodnutí nejvyššího soudu č. 15286 Sb. n. s. nebyla řešena otázka, o kterou šlo v souzené věci.

Čís. 17144.

Vykonatelnost exekučního titulu (povoleného zatímního opatření podle § 382 č. 8 ex. ř.) není dotčena ani podaným opravným prostředkem (odporem), ani vyřízením onoho prostředku, dokud vyřízení to nebylo konečné a pravoplatné.

(Rozh. ze dne 17. prosince 1938, R II 412/38.)